

CENTRALE RAAD VOOR HET BEDRIJFSLEVEN

TECHNISCH VERSLAG OVER DE MAXIMALE BESCHIKBARE MARGES VOOR DE LOONKOSTENONTWIKKELING

September 1996

Brussel, 18 september 1996

**TECHNISCH VERSLAG OVER DE MAXIMALE BESCHIKBARE
MARGES VOOR DE LOONKOSTENONTWIKKELING**

INLEIDING

Dit verslag werd opgesteld door het secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven in het kader van de wet van 26 juli 1996 "tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen" en van het advies van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven d.d. 24 mei 1996 over het ontwerp van wet tot preventieve vrijwaring van de werkgelegenheid en het concurrentievermogen.

De wet van 26 juli 1996 bepaalt de beginselen van de onderhandelingen in het kader van de preventieve vrijwaring van de werkgelegenheid en het concurrentievermogen. Hiertoe schrijft de wet voor de traditionele mechanismen voor loononderhandelingen in een macro-economisch kader te plaatsen, dat wordt vastgesteld door een intersectorieel akkoord of, bij ontstentenis hiervan, door de regering.

Om te beschikken over alle pertinente factoren die voor de interprofessionele onderhandelaars of de regering verhelderend kunnen zijn, regelde de wetgever dat de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven dit verslag zou opstellen.

De wetgever gaf bovendien de parameters aan die minstens door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven moeten worden verzameld. Hiermee moeten de sociale gesprekspartners of de regering immers rekening houden bij het vaststellen van de maximale en minimale marges die tijdens de interprofessionele, sectoriële, bedrijfs- of individuele onderhandelingen moeten worden nageleefd. Deze gegevens hebben betrekking op de ontwikkeling van de loonkosten en van de inflatie.

De gegevens m.b.t. de loonkostenontwikkeling worden verstrekt, uitgaande van drie begrippen :

- de nominale loonkosten per werknemer;
- de nominale loonkosten per werknemer in voltijdse equivalenten;
- de nominale loonkosten per (werkelijk) gepresteerd arbeidsuur;

en wel overeenkomstig artikel 2 van de wet (zie ook bijlage 3 C.3).

Voor de gegevens aangaande de inflatie wordt uitgegaan van :

- de deflator van het privé-verbruik;
- het gezondheidsindexcijfer.

Het verslag bevat voorts een aantal macro-economische gegevens waarmee men het inkomensbeleid in een ruimer macro-economisch kader kan plaatsen, enerzijds, en de variabelen die ten grondslag liggen aan het opstellen van de vooruitzichten en projecties, anderzijds. Deze gegevens hebben betrekking op :

- groei en werkgelegenheid;
- de groeidynamiek;
- de buitenlandse handel;
- de winstgevendheid.

Dankzij deze gegevens kan men ook de analyses doortrekken die werden uitgevoerd in het verslag over de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de loonkosten, dat de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Nationale Arbeidsraad twee maal per jaar moeten uitbrengen en waarvoor de gegevens met enige vertraging ter beschikking werden gesteld. Hierdoor kunnen de loon- en werkgelegenheidsonderhandelingen, zoals de wetgever het wenst, in het ruimere kader van de twee verslagen worden geplaatst.

Het secretariaat heeft tevens de recentste gegevens verzameld die werden opgetekend aangaande de ontwikkeling van de lonen en de arbeidsduur.

De wetgever stelt bovendien dat bij de vaststelling van de maximale marge voor de loonkostenontwikkeling rekening moet worden gehouden met de ontwikkeling van de loonkosten in de referentie-lidstaten die wordt verwacht voor de twee jaren van het interprofessioneel akkoord. Hij omschrijft ook de ontwikkeling van de loonkosten als "de nominale verhoging van de gemiddelde loonkosten per werknemer in de privé-sector, uitgedrukt in voltijdse equivalenten en zo nodig gecorrigeerd door veranderingen in de gemiddelde jaarlijkse conventionele arbeidsduur, uitgedrukt in nationale munt, in België en in de referentie-lidstaten".

Het secretariaat van de raad heeft op deze manier in de tabellen 13 en 14 de ontwikkeling van de nominale lonen in de privé-sector per bezoldigde baan in voltijdse equivalenten en de ontwikkeling van de nominale loonkosten in de privé-sector per werkelijk gepresteerd arbeidsuur berekend. De gemiddelde verhoging voor de drie referentielanden (Duitsland, Nederland, Frankrijk) bedraagt resp. 3,1 % en 3,3 % voor 1997 en resp. 2,9 % en 3,2 % voor 1998. Overeenkomstig de bepalingen van de wet steunen deze gegevens op de vooruitzichten en projecties van de Oeso.

Teneinde de sociale gesprekspartners en de regering volledig te informeren, heeft het secretariaat echter ook, aan de hand van de informatie die de Europese Commissie (EC) ter beschikking heeft gesteld, dezelfde gegevens berekend die deze keer betrekking hebben op de gezamenlijke economie (de privé-sector en de overheidsbesturen). Uit de tabellen 15 en 16 blijkt dat de gemiddelde toename in de drie referentielanden (Duitsland, Nederland en Frankrijk) 2,7 % (in voltijdse equivalenten) en 2,9 % (per gepresteerd arbeidsuur) voor 1997 en resp. 3,5 % en 3,8 % voor 1998 bedraagt.

De twee schema's van de vooruitzichten komen voor 1997 overeen. Men bemerkt een vertraging van de loonsverhoging in Duitsland, waarvan de omvang verschilt naargelang van de twee bronnen. Deze vertraging is sterker volgens de Oeso (de verhoging daalt van 1996 tot 1997, per werkelijk gepresteerd arbeidsuur, van 4,4 % tot 3,6 % volgens de Oeso en van 3,3 % tot 3,1 % volgens de EC). Het Oeso-scenario verwacht evenwel een hogere groei dan dat van de EC voor 1996 (t.w. 3,8 % tegenover 2,9 %).

Voor 1998 lopen de scenario's daarentegen uiteen. De vertraging die de Oeso in 1997 waarneemt, houdt aan in 1998, t.w. resp. van 3,3 % tot 3,2 %, terwijl de EC een versnelling vaststelt van 2,9 % tot 3,8 %. Dit verschil houdt verband met de twee verschillende projectieschema's voor de inflatie van de twee instellingen (cf. punt E : projecties betreffende de inflatie en bijlage 3 C.b : bronnen).

De wet stelt een minimale marge vast die ten minste overeenkomt met de indexering en de baremieke verhogingen. Het verschil tussen de maximale marge en de minimale marge vormt de ruimte waarbinnen de interprofessionele, sectoriële, bedrijfs- of individuele onderhandelingen moeten worden gevoerd. Daarom schrijft de wet voor dat dit verslag de loonsverhoging vaststelt door rekening te houden met de procentuele verhoging van het gezondheidsindexcijfer van de consumptieprijsen.

Hoewel de wet stipuleert dat de verwachte inflatie moet steunen op de gegevens van het Instituut van Nationale Rekeningen en van de Oeso, hebben wij de gegevens van de EC en van de Vooruitzichten 1996-2000 van het Planbureau hieraan toegevoegd. Elk scenario bezit immers een interne samenhang tussen de inflatiedynamiek en die van de lonen. Bovendien geeft de Oeso geen raming van het gezondheidsindexcijfer. Voor 1998 was het dan ook noodzakelijk een beroep te doen op een bron zoals het Planbureau, althans om de ontwikkeling van de deflator van het privé-verbruik te vergelijken met de ontwikkeling van het gezondheidsindexcijfer. Aangezien de ontwikkeling van de inflatie ook afhangt van die van de lonen, heeft het secretariaat de vatbaarheid van de inflatie voor een schommeling met 1 % van de nominale lonen toegevoegd (tabel 17). Bijgevolg werd ook de hypothese gegeven m.b.t. de ontwikkeling van de bezoldigingen per hoofd, waarop de inflatievooruitzichten steunen.

Vanaf 1998 verschilt het schema van de Oeso van de andere (EC, Economische vooruitzichten 1996-2000). Zo zal volgens de Oeso in 1997 in België een daling van de inflatie worden waargenomen (van 2,1 % in 1996 tot 1,8 % in 1997, tabel 17), die normaal langzaam zal doorzetten tijdens de rest van de projectieperiode. Volgens de andere instellingen, daarentegen, zou het inflatietempo in 1998 versnellen en daarna stabiel blijven.

Deze verschillen in het inflatietempo zijn nog duidelijker in de andere landen, meer bepaald in Frankrijk en Duitsland. Zo zou de inflatie, volgens het scenario van de Oeso, in Duitsland dalen van 1,6 % in 1996 tot 1,1 % in 2001 en in Frankrijk zou de inflatie teruglopen van 1,9 % in 1996 tot 1 % in 2001. Volgens de EC stijgt de inflatie in Duitsland van 1,6 % in 1996 tot 2,3 % in 2000 en in Frankrijk van 1,8 % in 1996 tot 2,0% in 2000.

Deze verschillen op inflatievlak tussen de scenario's van de Oeso en van de EC, alsook tussen België, Frankrijk en Duitsland, brengen voornamelijk de verschillen tussen de scenario's betreffende de ontwikkeling van de invoerprijzen aan het licht. Wat de Oeso betreft, is de technische hypothese volgens welke de huidige productie geleidelijk tot haar potentieel peil moet worden opgetrokken, van wezenlijk belang om het schema m.b.t. de daling van de inflatie te verklaren (cf. methodologische bijlage).

Bijgevolg verklaren deze verschillen in de inflatie grotendeels de verschillen tussen de twee scenario's inzake de loonontwikkeling.

Bovendien heeft het secretariaat van de raad de ontwikkeling van het gezondheidsindexcijfer ook in maandelijkse gegevens uitgedrukt, uitgaande van de Economische begrotingen voor 1996 en 1997 en van de projecties 1996-2000 voor 1998; deze gegevens kunnen worden aangepast in het licht van het inflatiescenario en van de keuze van de marge. Dit zijn de basisgegevens waarmee de indexeringsmechanismen kan worden berekend, d.i. "de verhoging van de lonen die voortvloeit uit de toepassing van de indexeringsmechanismen die zijn omschreven in de bestaande collectieve arbeidsovereenkomsten met betrekking tot de koppeling van de lonen aan het gezondheidsindexcijfer".

Het secretariaat van de raad wenst een woord van dank te richten tot het Planbureau, de permanente vertegenwoordiging van België bij de Oeso en de Nationale Bank voor hun medewerking aan dit verslag.

I. DE GEGEVENS VOLGENS DE WET EN HET ADVIES VAN DE CRB

A. Loonkosten per werknemer

Tabel 1 Nominaal loon per loontrekker in de privé-sector
Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	3,8	3,5	3,4	3,7	2,9	2,7
NEDERLAND	2,5	1,8	2,6	1,3	2,3	2,7
FRANKRIJK	3,2	1,6	1,8	2,8	2,7	2,4
GEMID. 3	3,5	2,6	2,7	3,2	2,8	2,6
BELGIE	3,2	3,1	1,4	1,9	-	-

Bron : Oeso

Tabel 2 Nominale loonkosten per werknemer (1) in de gezamenlijke economie
Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	n.d.	3,2	3,8	2,6	2,4	3,5
NEDERLAND	n.d.	2,3	3,0	1,9	2,5	3,2
FRANKRIJK	n.d.	1,9	2,4	2,3	2,5	3,0
GEMID. 3	n.d.	2,7	3,2	2,4	2,4	3,3
BELGIE	n.d.	4,9	1,9	1,7	-	-

(1) Met uitzondering van Nederland, waarvoor de gegevens zijn uitgedrukt in voltijdse equivalenten
Bron : Europese Commissie

B. Ontwikkeling van de werkgelegenheid

Tabel 3 Loonarbeid in de privé-sector (aantal werknemers)

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-2,2	-1,0	-0,2	-1,2	0,3	0,8
NEDERLAND	-0,0	+0,2	1,2	1,5	1,6	1,5
FRANKRIJK	-2,5	0,4	1,6	-0,2	0,6	1,9
GEMID. 3	-2,1	-0,4	0,5	-0,6	0,5	1,2
BELGIE	-2,1	-0,6	0,5	-0,3	0,5	1,6

Bron : Oeso

Tabel 4 Loonarbeid in de gezamenlijke economie (aantal werknemers)

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	n.d.	n.d.	-0,5	-1,0	-0,2	0,5
NEDERLAND	n.d.	n.d.	1,5	1,0	1,5	1,3
FRANKRIJK	n.d.	n.d.	1,4	0,2	0,8	0,9
GEMID. 3	n.d.	n.d.	0,4	-0,4	0,3	0,7
BELGIE	n.d.	n.d.	0,3	-0,3	0,7	0,8

(1) Met uitzondering van Nederland, waarvoor de gegevens zijn uitgedrukt in voltijdse equivalenten

Bron : Europese Commissie

Tabel 5 Loontrekkers die deeltijds werken

In percenten van de totale loonarbeid

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	14,9	15,9	16,4	16,9	17,4	17,8
NEDERLAND	34,8	36,2	37,3	38,4	39,5	40,6
FRANKRIJK	14,3	15,4	15,9	16,4	16,8	17,3
GEMID. 3	16,5	17,5	18,1	18,6	19,1	19,7
BELGIE	14,3	14,6	15,2	15,8	16,4	17,0

Bronnen : Eurostat, Enquêtes sur les forces de travail; berekening van het secretariaat van de CRB

Tabel 6 Loonarbeid in voltijdse equivalenten in de privé-sector

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode						
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-2,6	-1,6	-0,6	-1,5	-0,1	0,4
NEDERLAND	-0,4	-0,6	0,7	1,1	1,1	1,1
FRANKRIJK	-3,1	-0,1	1,4	-0,4	0,4	1,7
GEMID. 3	-2,6	-1,0	0,2	-0,9	0,2	0,9
BELGIE	-2,2	-0,7	0,3	-0,6	0,3	1,3

Bronnen : Oeso, Eurostat, berekening van het secretariaat van de CRB

Tabel 7 Loonarbeid in voltijdse equivalenten in de gezamenlijke economie

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode						
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	n.d.	n.d.	-0,8	-1,4	-0,6	0,2
NEDERLAND	n.d.	n.d.	1,5	1,0	1,5	1,3
FRANKRIJK	n.d.	n.d.	1,2	0,0	0,6	0,7
GEMID. 3	n.d.	n.d.	0,1	-0,6	0,0	0,5
BELGIE	n.d.	n.d.	0,0	-0,6	0,4	0,5

Bron : Europese Commissie

C. Ontwikkeling van de arbeidsduur

Bij het deel Arbeidsduur van het gemeenschappelijk CRB-NAR-verslag (blz. 143) verstrekt het CRB-secretariaat nog de onderstaande gegevens.

Tabel 8 Wettelijke en cao-arbeidsduur

	Uren per week	
	Wettelijke bepalingen	Collectieve overeenkomsten
DUITSLAND	48,0	37,5
NEDERLAND	48,0	38,0
FRANKRIJK	39,0	39,0
BELGIE	40,0	38,0

Bron : Oeso, Perspectives de l'emploi 1995

Tabel 9 Werkelijke jaarlijkse arbeidsduur per voltijdse werknemer

	Uren per jaar					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	1741	1743	1737	1730	1724	1717
NEDERLAND	1798	1799	1800	1801	1802	1804
FRANKRIJK	1791	1792	1791	1789	1787	1786
GEMID. 3	1764	1766	1762	1758	1754	1750
BELGIE	1713	1718	1719	1720	1720	1721

Bronnen : Eurostat, Statistiques en bref; population et conditions sociales - berekeningen van het CRB-secretariaat

Tabel 10 Werkelijke jaarlijkse arbeidsduur per deeltijdse werknemer

	Uren per jaar					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	850	846	834	823	811	800
NEDERLAND	819	823	835	847	860	873
FRANKRIJK	1001	1008	1012	1017	1022	1026
GEMID. 3	901	902	897	895	891	888
BELGIE	939	943	948	954	960	965

Bronnen : Eurostat, *Statistiques en bref; population et conditions sociales* - berekeningen van het CRB-secretariaat.

Tabel 11 Aantal werkelijke arbeidsuren van de loontrekkers in de privé-sector

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-2,9	-1,5	-0,9	-1,9	-0,5	0,1
NEDERLAND	-0,7	-0,6	0,8	1,1	1,2	1,1
FRANKRIJK	-3,0	0,0	1,3	-0,5	0,3	1,6
GEMID. 3	-2,8	-0,9	0,0	-1,1	0,0	0,7
BELGIE	-2,9	-0,3	0,3	-0,5	0,3	1,4

Bronnen : Oeso, Eurostat, berekeningen van het secretariaat van de CRB

Tabel 12 Aantal werkelijke arbeidsuren van de loontrekkers in de gezamenlijke economie

	Veranderingspercentages t.o.v. de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	n.d.	n.d.	-1,2	-1,7	-1,0	-0,2
NEDERLAND	n.d.	n.d.	1,5	1,1	1,6	1,4
FRANKRIJK	n.d.	n.d.	1,1	-0,1	0,5	0,6
GEMID. 3	n.d.	n.d.	-0,1	-0,9	-0,2	0,2
BELGIE	n.d.	n.d.	0,3	-0,3	0,7	0,8

Bronnen : Europese Commissie, Eurostat, berekeningen van het secretariaat van de CRB

D. Nominale loonkosten gecorrigeerd voor de deeltijdse arbeid en de werkelijke arbeidsduur

a. Bron Oeso

Tabel 13 Nominaal loon in de privé-sector per arbeidsplaats in voltijdse equivalenten

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	4,2	4,1	3,7	4,1	3,3	3,1
NEDERLAND	2,9	2,7	3,1	1,8	2,7	3,2
FRANKRIJK	3,9	2,1	2	3	2,9	2,6
GEMID. 3	4,0	3,2	3	3,5	3,1	2,9
BELGIE	3,4	3,1	1,6	2,1	-	-

Bronnen : Oeso, Eurostat, berekeningen van het secretariaat van de CRB

Tabel 14 Nominaal loon in de privé-sector per werkelijk arbeidsuur

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	4,6	4,0	4,1	4,5	3,7	3,6
NEDERLAND	3,2	2,6	3,0	1,7	2,6	3,1
FRANKRIJK	3,8	2,0	2,1	3,1	3,0	2,7
GEMID. 3	4,2	3,1	3,3	3,7	3,3	3,2
BELGIE	4,1	2,8	1,6	2,1	-	-

Bronnen : Oeso, Eurostat, berekeningen van het secretariaat van de CRB

b. Bron EC

Tabel 15 Nominale loonkosten in de gezamenlijke economie
(per arbeidsplaats in voltijdse equivalenten)

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	n.d.	n.d.	4,2	3,0	2,8	3,9
NEDERLAND	n.d.	n.d.	3,0	1,9	2,5	3,2
FRANKRIJK	n.d.	n.d.	2,5	2,5	2,7	3,2
GEMID. 3	n.d.	n.d.	3,5	2,7	2,7	3,6
BELGIE	n.d.	n.d.	2,2	1,9	2,4	3,1

Bronnen : Europese Commissie, Eurostat-berekeningen van het CRB-secretariaat

Tabel 16 Nominale loonkosten per werkelijk arbeidsuur in de
gezamenlijke economie

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	n.d.	n.d.	4,5	3,4	3,2	4,3
NEDERLAND	n.d.	n.d.	2,9	1,9	2,4	3,1
FRANKRIJK	n.d.	n.d.	2,6	2,6	2,8	3,3
GEMID. 3	n.d.	n.d.	3,7	2,9	3,0	3,8
BELGIE	n.d.	n.d.	1,9	1,6	-	-

Bronnen : Europese Commissie, Eurostat-berekeningen van het CRB-secretariaat

E. Gegevens over de inflatie

a. België

Tabel 17 Inflatie

	EC	Oeso	Economische budgetten	Economische vooruitzichten	Gevoeligheid voor een verandering van 1 % van de nominale lonen
1996					
DPC*	2,0	2,1	1,9	2,0	-
gezondh.index	n.d.	n.d.	1,6	1,9	
1997					
DPC*	1,8	1,8	1,9	2,1	0,13
gezondh.index	n.d.	n.d.	1,9	2,1	
1998					
DPC*	2,0	1,8	n.d.	2,2	0,16
gezondh.index	n.d.	n.d.	n.d.	2,3	
1999					
DPC*	2,0	1,8	n.d.	2,2	0,17
gezondh.index	n.d.	n.d.	n.d.	2,3	
2000					
DPC*	2,0	1,7	n.d.	2,2	0,16
gezondh.index	n.d.	n.d.	n.d.	2,3	
2001					
DPC*	n.d.	1,7	n.d.	n.d.	0,15

* Deflatoren van de privé-consumptieprijsen

Bronnen : Europese Commissie, Oeso, INR, Planbureau

Tabel 18 Gezondheidsindex (1988=100)

	1996	1997	1998
Januari	119,86	122,14	124,95
Februari	120,09	122,37	125,19
Maart	120,13	122,41	125,23
April	120,15	122,43	125,25
Mei	119,90	122,18	124,99
Juni	120,00	122,28	125,09
Juli	120,84	123,14	125,97
Augustus*	121,29	123,59	126,44
September*	120,87	123,17	126,00
Oktober*	120,68	122,97	125,80
November**	120,87	123,17	126,00
December**	120,84	123,14	125,97
Gemiddelde	120,46	122,75	125,57

*Berekening afgevl. ind. in T + 1

** Berekening afgevl. ind. in T en T + 1

Bron : Planbureau

Tabel 19 Invoerprizen

	EC	Oeso	Economische budgetten	Economische vooruitzichten
1996	1,9	1,4	2,4	1,8
1997	2,0	1,1	2,0	1,7
1998	2,2	1,3	n.d.	2,0
1999	2,3	1,6	n.d.	2,1
2000	2,3	1,5	n.d.	2,1
2001	n.d.	1,5	n.d.	n.d.

Bronnen : Europese Commissie, Oeso, INR, Planbureau

Tabel 20 Loon per werknemer

	EC	Oeso	Economische budgetten	Economische vooruitzichten
1996	1,7	1,9	1,4	n.d.
1997	2,2	2,7	2,6	3,7
1998	2,8	3,2	n.d.	4,2
1999	3,3	3,2	n.d.	4,2
2000	3,6	3,3	n.d.	4,0
2001	n.d.	3,3	n.d.	n.d.

Bronnen : Europese Commissie, Oeso, INR, Planbureau

b. Duitsland, Nederland, Frankrijk

Tabel 21 Deflatoren van de privé-consumptieprijzen

	Duitsland		Frankrijk		Nederland	
	EC	Oeso	EC	Oeso	EC	Oeso
1996	1,6	1,6	1,8	1,9	1,9	1,8
1997	1,6	1,5	1,6	1,3	2,0	1,8
1998	2,0	1,3	1,8	1,1	2,2	1,7
1999	2,2	1,2	2,0	0,9	2,2	1,6
2000	2,3	1,1	2,0	1,0	2,3	1,5
2001	n.d.	1,1	n.d.	1,0	n.d.	1,5

Bron : Europese Commissie, Oeso

Tabel 22 Invoerprijzen

	Duitsland		Frankrijk		Nederland		België			
	EC	Oeso	EC	Oeso	EC	Oeso	EC	Oeso	Economische budgetten	Economische vooruitzichten
1996	1,3	1,5	1,5	0,3	1,5	1,1	1,9	1,4	2,4	1,8
1997	1,6	0,8	1,8	1,2	2,0	1,3	2,0	1,1	2,0	1,7
1998	2,3	0,9	2,3	0,8	2,3	1,0	2,2	1,3	n.d.	2,0
1999	2,3	1,0	2,3	0,7	2,3	1,1	2,3	1,6	n.d.	2,1
2000	2,3	0,9	2,3	0,6	2,3	1,0	2,3	1,5	n.d.	2,1
2001	n.d.	0,9	n.d.	0,6	n.d.	1,0	n.d.	1,5	n.d.	n.d.

Bron : Europese Commissie, Oeso

Tabel 23 Loon per werknemer

	Duitsland		Frankrijk		Nederland	
	EC	Oeso	EC	Oeso	EC	Oeso
1996	2,6	3,7	2,3	2,8	1,9	1,8
1997	2,4	2,9	2,5	2,7	2,5	2,7
1998	3,5	2,7	3,0	2,4	3,2	3,2
1999	3,9	2,9	3,7	2,4	3,7	3,2
2000	4,1	2,8	3,8	2,5	4,1	3,2
2001	n.d.	3,0	n.d.	2,5	n.d.	3,2

Bron : Europese Commissie, Oeso

II. RECENTE GEGEVENS

A. Duitsland

Tabel 24 Cao-loon

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Cao-loon (1)									
<i>Productiesector</i>									
* West-Duitsland	3,6	2,7	2,7	4,8	6,5	5,7	4,2	2,1	4,9
* Oost-Duitsland						28,6	17,0	15,0	12,1
<i>Gezamenlijke economie</i>									
* West-Duitsland	3,3	2,7	2,7	4,4	6,2	6,0	3,8	1,9	4,1
* Oost-Duitsland				n.d.	31,1	29,1	17,8	8,5	8,5
Loon per werknemer in de privé-sector									
* heel Duitsland (2)	3,3	3,2	3,0	4,2	-5,7	10,3	3,8	3,5	3,4
* West-Duitsland (3)	3,3	3,2	3,0	4,2	4,8	5,3	3,1		

Bron nen : (1) Deutsche Bundesbank, Monthly Report , verschillende nummers
(2) Oeso, Economic Outlook, juni 1996, tabel A 12
(3) Oeso, Economic Outlook, december 1996, tabel A 12

Tabel 25 Cao-loon - West-Duitsland

	Productiesector (incl. bouwbedrijf)		Gezamenlijke economie	
	1991=100 maand- basis	%	1991=100 maand- basis	%
1995				
Januari	105,4	4,8	105,3	3,3
Februari	105,7	5,0	105,5	3,4
Maart	105,9	5,5	106,0	4,0
April	107,6	5,7	107,5	5,0
Mei	106,2	5,2	107,5	4,7
Juni	106,0	3,9	107,5	4,1
Juli	161,3	2,9	146,3	3,4
Augustus	106,3	3,5	107,8	3,8
September	106,3	3,5	107,8	3,8
Oktober	106,3	3,5	107,8	3,6
November	180,9	7,1	182,1	4,9
December	109,5	5,6	108,6	4,4
1996				
Januari	109,2	2,7	108,5	3,1
Februari	109,2	2,8	108,6	2,9
Maart	109,3	2,2	108,6	2,5
April	109,9	2,2	108,9	1,3
Mei	109,9	2,5	109,2	1,6

(1) Veranderingspercentages tegenover dezelfde maand van het voorgaande jaar
Bron : Deutsche Bundesbank, Monthly Report, verschillende nummers.

Tabel 26 Cao-loon - Oost-Duitsland

	Productiesector (incl. bouwbedrijf)		Gezamenlijke economie	
	1991 = 100 maand- basis	%	1991 = 100 maand- basis	%
1995				
Januari	172,6	10,2	161,4	6,8
Februari	173,6	10,3	161,3	6,8
Maart	174,0	10,0	161,8	6,9
April	177,2	10,1	165,5	8,6
Mei	177,8	9,8	166,0	8,3
Juni	177,3	9,2	166,8	8,8
Juli	248,6	39,2	212,3	15,2
Augustus	181,9	9,2	169,1	8,1
September	182,1	7,6	169,2	7,0
Oktober	183,8	8,5	171,3	6,9
November	251,4	9,5	261,9	5,5
December	189,6	9,4	171,5	6,9
1996				
Januari	190,1	9,0	172,1	6,7
Februari	190,7	8,7	172,3	6,8
Maart	190,1	7,9	172,2	6,5
April	191,3	6,3	172,7	4,4
Mei	191,3	5,6	172,9	4,1

(1) Veranderingspercentages tegenover dezelfde maand van het voorgaande jaar
Bron : Deutsche Bundesbank, Monthly Report, verschillende nummers

Tableau 27 Cao-arbeidsduur

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode

	West-Duitsland		Oost-Duitsland	
	Gezamenl. economie (%)	Industrie (1) (%)	Gezamenl. economie (%)	Industrie (1) (%)
1990	-1,1	-1,0		
1991	-0,5	-0,2	-7,5	-7,0
1992	-0,1	-0,1	-1,6	-1,9
1993	-0,8	-1,7	-0,6	-0,8
1994	-0,3	-0,7	-0,7	-1,5
1995	-0,2	-0,6	-0,8	-0,9

(1) Excl. bouwbedrijf

Bron : Deutsche Bundesbank, Monthly Report, verschillende nummers

Tabel 28 Cao-arbeidsduur

	West-Duitsland				Oost-Duitsland			
	Gezamenlijke economie		Industrie		Gezamenlijke economie		Industrie	
	1991 = 100	(%)	1991 = 100	(%)	1991 = 100	(%)	1991 = 100	(%)
1995								
Januari	98,9	0,0	97,5	-0,2	96,4	-1,0	95,1	-1,9
Februari	98,9	0,0	97,5	-0,2	96,4	-1,0	95,0	-1,9
Maart	98,9	0,0	97,5	-0,2	96,4	-1,0	95,0	-1,9
April	98,8	-0,1	97,3	-0,2	96,4	-0,7	95,0	-0,7
Mei	98,8	0,0	97,3	-0,1	96,4	-0,7	95,0	-0,6
Juni	98,8	0,0	97,3	-0,1	96,4	-0,7	95,0	-0,6
Juli	98,8	0,0	97,3	-0,1	96,2	-0,9	95,0	-0,7
Augustus	98,8	0,0	97,3	-0,1	96,2	-0,9	95,0	-0,7
September	98,8	0,0	97,3	-0,1	96,2	-0,7	95,0	-0,7
Oktober	98,3	-0,6	95,8	-1,7	96,1	-0,7	95,0	-0,7
November	98,3	-0,6	95,8	-1,7	96,1	-0,7	95,0	-0,7
December	98,3	-0,6	95,8	-1,7	96,1	-0,7	95,0	-0,7
1996								
Januari	98,2	-0,6	95,8	-1,7	96,0	-0,4	94,4	-0,7
Februari	98,2	-0,6	95,8	-1,8	96,0	-0,4	94,4	-0,7
Maart	98,2	-0,6	95,8	-1,8	96,0	-0,4	94,4	-0,7
April	98,2	-0,6	95,7	-1,6	96,0	-0,4	94,4	-0,6
Mei	98,2	-0,6	95,7	-1,6	96,0	-0,4	94,4	-0,6

Bron : Deutsche Bundesbank, Monthly Report, verschillende nummers

Tabel 29 Overzicht van een aantal collectieve arbeidsovereenkomsten
gesloten in 1996

SECTOR	LOOPTIJD	LOONOVEREENKOMST (op jaarbasis)
Scheikunde	uiterlijk 30 .4.1997	+ 2,00%
Kunststofverwerking	31.3.1997	+ 1,85%
Rubbertverwerking	31.5.1997	+ 2,00%
Staalnijverheid	31.9.1997	+ 1,80%
MEVN (7.3.1995)	31.12.1997	+ 3,60%
Vrachtwagenbouw	28.2.1997	+ 2 à 2,5%
Houtverwerking	31.3 of 31.5.1997	+ 1,90%
Papier	28.2.1997	+ 1,85%
Drukkerijen	31.3.1997	+ 1,85%
Schoenen	31.5.1997	+ 2,85 à 3%
Textiel en kleding	30.4 of 31.5.1997	+ 1,50%
Suiker	31.3.1997	+ 2,55%
Groente- en fruitverwerking	31.3.1997	+ 2,10%
Confiserie	31.3.1997	+ 1,85%
Vleeswaren	28.2.1997	+ 2,80%
Bouw	31.3.1997	+ 1,85%
Groothandel en export	31.3.1997	+ 2,00%
Banken	30.4.1997	1,90%
Verzekeringen	30.4.1997	1,90%

Bron: Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung

B. Nederland

Tabel 30 Lonen

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
CAO lonen per uur (1)	3,0	3,8	4,3	3,1	1,8	1,3	-	-
Contractloon (2)	2,9	3,5	4,3	3,1	1,8	1,4	1,8	2,5
Incidentele loonsverhogingen (2)			-0,7	-0,6	1,3	0,2	0,5	0,5
Brutoloon (2)	2,9	3,5	3,6	2,5	3,1	1,6	2,3	3,0
Sociale lasten	0,1	0,9	0,5	0,2	-0,8	1,1	-0,8	
Loonvoet mmarketsector	3,0	4,4	4,1	2,7	2,3	2,7	1,5	3,0
Loonkosten per werknemer in de privé-sector (3)	3,2	4,4	4,2	2,9	2,5	2,6	1,8	2,7

Bronnen : Maandschrift (CBS) ; Statistisch Bulletin (CBS), 25/07/96

Centraal Planbureau, Centraal Economisch Plan 1926, Bijlage A6, blz. 372-373

Oeso, Economic Outlook, juni 1996, bijlage tabel 12

Tableau 31 Cao-lonen (1)

	1990 = 100	% (2)
Januari 95	114,80	1,32
Februari 95	114,80	1,23
Maart 95	114,90	1,32
April 95	115,00	1,32
Mei 95	115,00	1,32
Juni 95	115,00	1,58
Juli 95	115,50	1,58
Augustus 95	115,50	1,58
September 95	115,50	1,67
Oktober 95	115,60	1,58
November 95	115,50	1,58
December 95	115,60	1,67
Januari 96	116,70	1,62
Februari 96	116,70	1,62
Maart 96	116,80	1,62
April 96	117,00	1,70
Mei 96	117,00	1,70
Juni 96	117,00	1,70

(1) incl. bijzondere beloningen voor de particuliere sector

(2) Veranderingspercentages tegenover dezelfde maand van het voorgaande jaar

Bron : CBS, Statistisch bulletin, 23/02/95 en 25/07/96

Tabel 32 Cao-arbeidsduur in de privé-sector (1)

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande periode

	Veranderings- percentage t.o.v. de voorgaande periode
1990	0,0
1991	-0,2
1992	-0,1
1993	0,0
1994	0,0
1995	0,1

(1) Ontwikkeling van de jaarlijkse maximumarbeidsduur voor voltijds werkende volwassenen
Bron : CBS, Maandschrift 12/95, p. 11.

Tabel 33 Cao-arbeidsduur (1)

	1990 = 100	% (2)
1995		
Januari	99,8	0,1
April	99,8	0,1
Juli	99,7	0,0
Oktober	99,7	0,0
1996		
Januari	99,6	-0,2
April	99,6	-0,2
Juli	99,6	-0,1

(1) Ontwikkeling van de jaarlijkse maximumarbeidsduur voor voltijds werkende volwassenen

(2) Veranderingspercentages tegenover dezelfde maand van het voorgaande jaar

Bron : CBS, Maandschrift 12/95, p. 11

CBS, Statistisch Bulletin 29/02/96, p. 3

Tabel 34 Resultaten van de belangrijkste cao's

SECTOR	LOOPTIJD	LOONOVEREENKOMST (op jaarbasis)
Bouwbedrijf	1.1.1997	+ 1,80%
Electrotechniek	1.1.1997	+ 2,19%
Energie- en nutsbedrijven	1.1.1998	+ 2,50%
Grafische bedrijven	1.2.1997	+ 2,98%
Levensmiddelenbedrijf	1.10.1997	+ 1,13%
Metaalbewerking	1.1.1997	+ 2,19%
Motorvoertuigen	1.1.1997	+ 2,19%
Vleeswaren	1.4.1997	+ 0,60%
Banken	1.4.1998	+ 0,00%
Beroepsgoederenvervoer	1.1.1997	+ 2,00%

Bron : ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid

III. BIJLAGEN

A. Bijlage 1 : Oeso-scenario

a. Groei en werkgelegenheid

Tabel 1 Bbp in volume

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-1,2	2,9	1,9	0,5	2,4	2,8
NEDERLAND	0,2	2,7	2,4	1,6	2,6	2,8
FRANKRIJK	-1,3	2,8	2,2	1,0	2,4	2,7
GEMID. 3	-1,1	2,8	2,1	0,8	2,4	2,8
BELGIE	-1,6	2,2	1,9	1,0	2,4	2,9

Tabel 2 Totale werkgelegenheid

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-1,8	-0,7	-0,2	-0,9	0,2	0,6
NEDERLAND	0,7	-0,1	1,5	1,2	1,2	1,4
FRANKRIJK	-1,4	0,3	1,1	-0,3	0,2	1,1
GEMID. 3	-1,4	-0,3	0,4	-0,5	0,3	0,9
BELGIE	-1,1	-0,7	0,4	-0,1	0,3	1,2

Tabel 3 **Productiviteit in de bedrijvensector**

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren						
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	0,7	4,0	2,4	1,7	2,4	2,3
NEDERLAND	0,4	2,9	1,6	0,8	1,8	1,8
FRANKRIJK	0,7	3,1	1,3	1,6	2,5	1,6
GEMID. 3	0,7	3,6	1,9	1,6	2,4	2,0
BELGIE	-0,7	3,1	1,6	1,3	2,2	1,8

Tabel 4 **Werkloosheidsgraad - gebruikelijke definities**

In percentage van de actieve bevolking						
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	8,9	9,6	9,4	10,3	10,4	10,1
NEDERLAND	6,5	7,6	7,1	7,0	6,9	6,7
FRANKRIJK	11,7	12,3	11,6	12,1	12,2	11,6
GEMID. 3	9,7	10,4	10,0	10,7	10,7	10,3
BELGIE	12,1	13,1	13,0	13,2	13,0	12,2

b. Groeidynamiek

Tabel 5 Totale binnenlandse vraag in volume

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren						
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-1,3	2,8	1,7		2,1	n.d.
NEDERLAND	-1,2	3,3	2,4	1,5	2,2	n.d.
FRANKRIJK	-2,2	3,0	2,0	1,1	2,1	n.d.
GEMID. 3	-1,6	2,9	1,9	0,5	2,1	n.d.
BELGIE	-1,8	1,4	1,6	1,1	2,2	n.d.

Tabel 6 Uitvoer van goederen en diensten in volume

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren						
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-4,7	7,5	3,8	5,3	6,9	7,5
NEDERLAND	1,6	5,8	6,1	3,3	5,7	6,5
FRANKRIJK	-0,4	6,0	5,9	1,6	6,6	7,4
GEMID. 3	-2,6	6,8	4,8	3,8	6,7	7,4
BELGIE	1,6	8,1	8,2	4,6	6,5	6,9

Tabel 7 Invoer van goederen en diensten in volume

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren						
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-5,2	7,1	2,7	3,2	5,9	7,0
NEDERLAND	-1,1	7,5	6,5	3,3	5,3	6,4
FRANKRIJK	-3,5	6,7	5,0	1,9	5,7	6,7
GEMID. 3	-4,2	7,0	3,9	2,7	5,8	6,8
BELGIE	1,3	7,2	7,9	4,7	6,2	6,6

c. Buitenlandse handel

Tabel 8 Totaal dekkingspercentage voor de goederen in volume

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	3,8	1,0	1,5	1,1	0,6	0,2
NEDERLAND	10,9	-1,1	-0,5	-0,1	0,5	0,0
FRANKRIJK	3,2	-0,7	1,8	-0,4	1,0	0,7
GEMID. 3	4,3	0,2	1,3	0,4	0,7	0,4
BELGIE	6,1	6,8	1,1	-0,3	0,2	0,5

Tabel 9 Ruilvoet

	Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren					
	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	1,5	0,2	1,2	0,1	0,2	-0,3
NEDERLAND	-2,4	0,4	1,4	-0,2	0,0	-0,1
FRANKRIJK	1,2	0,2	-0,4	0,3	0,2	-0,2
GEMID. 3	1,0	0,2	0,6	0,2	0,2	-0,3
BELGIE	3,9	-1,8	0,7	-0,2	0,0	-0,3

d. Winstgevendheid

Tabel 10 Aandeel van het inkomen uit kapitaal in de bedrijvensector

Het bruto-kapitaaloverschot in percentage van het Bbp

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	33,4	35,0	36,0	35,8	36,3	36,8
NEDERLAND	37,9	39,3	39,1	38,9	39,3	39,5
FRANKRIJK	37,8	39,4	39,7	39,6	40,2	40,4
GEMID. 3	35,4	37,0	37,6	37,5	38,0	38,3
BELGIE	33,4	34,2	36,0	36,5	37,4	37,7

Tabel 11 Rendement van het kapitaal in de bedrijvensector

Het bruto-kapitaaloverschot in percentage van de kapitaalvoorraad

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	12,1	13,1	13,8	13,8	14,3	14,7
NEDERLAND	17,1	17,9	17,8	17,5	17,6	17,8
FRANKRIJK	14,1	15,0	15,2	15,1	15,5	15,7
GEMID. 3	13,3	14,2	14,7	14,6	15,0	15,3
BELGIE	12,4	12,7	13,4	13,3	13,7	14,0

c. Privé-consumptieprijsen

Tabel 12

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	4,0	2,8	2,0	1,6	1,5	1,3
NEDERLAND	2,3	2,4	1,0	1,8	1,8	1,7
FRANKRIJK	2,2	2,1	1,6	1,9	1,3	1,1
GEMID. 3	3,2	2,5	1,8	1,7	1,5	1,3
BELGIE	3,1	3,0	1,5	2,1	1,8	1,8

B. Bijlage 2 : EC-scenario

a. Groei en werkgelegenheid

Tabel 13 Groei

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-1,2	2,9	1,9	0,5	1,8	2,5
NEDERLAND	1,0	2,8	2,4	1,8	2,5	3,0
FRANKRIJK	-1,5	2,8	2,2	1,0	2,1	2,7
GEMID. 3	-1,1	2,9	2,1	0,8	2,0	2,6
BELGIE	-1,7	2,2	1,9	1,1	2,3	2,6

Tabel 14 Totale werkgelegenheid

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-1,8	-0,7	-0,3	-0,8	-0,1	0,5
NEDERLAND		0,1	1,4	1,0	1,4	1,3
FRANKRIJK	-2,1		1,2		0,6	0,9
GEMID. 3	-1,7	-0,4	0,4	-0,4	0,3	0,7
BELGIE	-1,4	-0,6	0,4	-0,1	0,7	0,8

Tabel 15 **Productiviteit**

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	0,6	3,6	2,3	1,4	1,8	2,0
NEDERLAND	1,0	2,7	1,0	0,7	1,1	1,7
FRANKRIJK	0,6	2,9	1,0	1,0	1,5	1,7
GEMID. 3	0,6	3,3	1,7	1,2	1,6	1,9
BELGIE	-0,3	2,8	1,6	1,2	1,5	1,8

Tabel 16 **Werkloosheidsgraad**

In percenten van de beroepsbevolking

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	7,9	8,4	8,3	9,3	9,4	9,2
NEDERLAND	6,6	7,2	7,3	7,2	7,0	6,4
FRANKRIJK	11,7	12,3	11,5	11,7	11,7	11,2
GEMID. 3	9,2	9,7	9,3	10,0	10,0	9,7
BELGIE	8,9	10,0	9,9	10,1	9,8	9,3

b. Groeidynamiek

Tabel 17 Binnenlandse vraag

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-1,5	2,8	1,7	0,3	1,2	2,4
NEDERLAND	-0,8	3,3	2,5	1,3	2,4	2,8
FRANKRIJK	-2,3	3,0	2,0	1,2	2,1	2,6
GEMID. 3	-1,7	2,9	1,9	0,7	1,6	2,5
BELGIE	-2,0	1,4	1,6	1,4	2,1	2,3

Tabel 18 Uitvoer van goederen en diensten

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-3,9	7,5	3,8	3,1	6,4	6,4
NEDERLAND	1,7	5,8	5,6	3,4	5,2	5,9
FRANKRIJK	-0,4	6,0	5,9	2,4	5,2	6,0
GEMID. 3	-2,1	6,8	4,7	2,9	5,9	6,2
BELGIE	1,6	8,1	7,7	2,9	4,8	6,0

Tabel 19 Invoer van goederen en diensten

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	-5,0	7,1	2,7	2,2	4,4	6,1
NEDERLAND	-1,8	7,5	6,1	2,8	5,3	6,0
FRANKRIJK	-3,4	6,7	5,0	2,8	5,2	5,9
GEMID. 3	-4,1	7,0	3,8	2,5	4,8	6,0
BELGIE	1,2	7,2	7,4	3,2	4,7	5,7

Tabel 20 Ruilvoet

Veranderingspercentages tegenover de voorgaande jaren

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
DUITSLAND	1,4	0,1	1,1	-0,5	0,1	-0,1
NEDERLAND	-0,4	0,5	1,3	-0,1	-0,1	0,0
FRANKRIJK	1,1	0,5	-0,3	0,1	0,0	-0,1
GEMID. 3	1,1	0,3	0,6	-0,2	0,0	-0,1
BELGIE	1,6	-0,4	0,1	-0,2	0,0	-0,1

C. Bijlage 3 : methodologische opmerkingen

a. In aanmerking genomen periode

De jaren 1993 tot 1998 vormen de in aanmerking genomen periode.

De wet bepaalt dat "de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de loonkostenontwikkeling worden uitgedrukt in procentuele groeivoeten ten opzichte van de twee voorgaande jaren en de vooruitzichten voor de komende twee jaar". Het technisch verslag over de maximale beschikbare marges voor de ontwikkeling van de loonkosten bevat de gegevens voor 1995-1998, d.w.z. de ramingen voor 1995 en de vooruitzichten 1996 betreffende het interprofessionele akkoord dat voorafgaat aan het akkoord waarover zal worden onderhandeld op grond van het technisch verslag en die betrekking hebben op de jaren 1997 en 1998. Bovendien worden de gegevens over 1993 en 1994 toegevoegd omdat ze de recentste bij de ramingen en vooruitzichten aansluitende waarnemingen zijn op het ogenblik waarop dit verslag wordt oopgesteld.

b. Bronnen

De Oeso-gegevens komen uit "Perspectives économiques de l'OCDE" nr. 59 van juni 1996 en uit het "scénario de référence à moyen terme de l'OCDE" dat overeenstemt met de Perspectives économiques. Rekening houdend met de nationale officiële vooruitzichten betreffende de lidstaten, steunt het secretariaat van de Oeso voor de in de Perspectives économiques de l'OCDE gepubliceerde vooruitzichten op zijn eigen beoordeling van de wereldeconomie, waarbij het uitgaat van analyses naar land, naar thema en naar zone. De klemtoon ligt op de rol van de internationale commerciële en financiële verbanden, ten einde voor samenhang te zorgen tussen de vooruitzichten voor elk land en de ontwikkelingen op wereldvlak.

De projecties op middellange termijn vormen een technisch scenario dat er niet op gericht is de meest waarschijnlijke ontwikkeling van de economie op middellange termijn te voorspellen, maar bedoeld is om de tendensen die werden waargenomen bij het opstellen van de Perspectives économiques in de tijd door te trekken, rekening houdend met de preciseringen van het Oeso-model (Interlink). Aldus worden de navolgende technische hypothesen ontwikkeld :

- het verschil tussen de huidige productie (die werd geraamd aan het einde van de periode in de Perspectives économiques) en de potentiële productie wordt weggewerkt aan het einde van de projectieperiode en het werkloosheidspeil wordt teruggebracht tot zijn structureel peil ;
- men gaat ervan uit dat de grondstoffenprijzen en de wisselkoersen in reële termen ongewijzigd blijven over de hele projectieperiode, behalve voor de lidstaten van het Europese wisselkoersmechanisme en voor hun belangrijkste handelspartners uit continentaal Europa, waarvoor de bilaterale wisselkoersen in nominale waarde ongewijzigd worden geacht ;
- men gaat ervan uit dat het monetair beleid wordt bepaald in het licht van de vastgestelde inflatiedoelstelling op middellange termijn in de verschillende landen ;
- het begrotingsbeleid wordt vastgesteld bij ongewijzigde wetgeving.

De EC-gegevens komen uit de Economische begrotingen 1996-1997 van het voorjaar van 1996 en uit de projecties op middellange termijn 1996-2000 van de diensten van de Europese commissie. De vooruitzichten op korte termijn, die deel uitmaken van de Economische begrotingen, geven de meest realistische ramingen die kunnen worden gemaakt aan de hand van de recentste beschikbare gegevens op het moment dat ze werden opgesteld (10 mei 1996), m.n. op het vlak van de internationale context en van de maatregelen voor het economisch beleid. Dit betekent dat bij de vooruitzichten alleen rekening wordt gehouden met de economische beleidsmaatregelen die al werden goedgekeurd of die duidelijk en voldoende uitvoerig werden aangekondigd.

De projectie op middellange termijn vormt een scenario dat tot doel heeft de gevolgen van het voortzetten van het huidige economische beleid en van de waargenomen reacties van de economische subjecten hierop aan te tonen en de ontwikkeling van economische beleidsvarianten mogelijk te maken. Deze projecties hangen dan ook veel meer af van de preciseringen van het EC-model (Quest) dan de vooruitzichten op korte termijn. Bijgevolg geeft de projectie het gedrag van de economische subjecten en de onderlinge verhoudingen op lange termijn weer die door het gebruikte model worden veroorzaakt. In het licht van de vooruitzichten op korte termijn worden het economisch beleid en meer bepaald het begrotingsbeleid geacht constant te blijven.

c. Drie benaderingen van de nominale loonkosten

Overeenkomstig de wet geeft het document drie benaderingen van de loonkosten ; voor elke vorm van de loonkosten wordt de loonmassa in verhouding gebracht tot een bijzonder arbeidsvolume.

- de loonkosten per werknemer : het arbeidsvolume is gelijk aan de werkgelegenheid uitgedrukt in aantal werknemers, ongeacht of deze personen een voltijdse of een deeltijdse baan hebben ;
- de loonkosten per werknemer, uitgedrukt in voltijdse equivalenten : het arbeidsvolume is gelijk aan de werkgelegenheid in voltijdse equivalenten, waarbij het deeltijdswork gewogen wordt aan de hand van de verhouding tussen de werkelijke arbeidsduur van de deeltijdse werknemers en die van de voltijdse werknemers (tabellen 10 en 9);
- de loonkosten per werkelijk arbeidsuur : het arbeidsvolume is gelijk aan het werkelijk aantal arbeidsuren van de werknemer.

d. Werknemers met een deeltijdse baan (tabel 5)

Tot 1994 worden de gegevens betreffende het aandeel van de deeltijdse werknemers in het totale aantal verstrekt door de "Enquêtes sur le forces de travail" van Eurostat. Voor de jaren na 1994 raamt het secretariaat de gegevens voor elk land d.m.v. een extrapolatie in de vorm van een lineaire regressie van het aandeel van de het deeltijdswork in de totale werkgelegenheid van 1987 tot 1994. Deze onderzoeksperiode werd gekozen omdat voor Nederland geen gegevens beschikbaar zijn voor de jaren 1984 en 1986.

Over een langere periode bekeken, stellen we vast dat het aandeel van het deeltijdswork in de totale werkgelegenheid (voor de gezamenlijke economie) in de vier landen dezelfde tendens blijft vertonen (grafiek 113).

e. Bezoldigde werkgelegenheid in voltijdse equivalenten (tabel 6)

De werkgelegenheid in voltijdse equivalenten wordt berekend aan de hand van de werkgelegenheidsgegevens die ten grondslag liggen aan de opmaak van de loonstatistiek (werkgelegenheid in de privé-sector; Oeso-gegevens/totale werkgelegenheid; EC-gegevens) en uitgaande van het aandeel van de deeltijdse werkgelegenheid in de totale werkgelegenheid. De equivalentie tussen deeltijdse werknemers en voltijdse werknemers wordt vastgesteld door de verhouding tussen de werkelijke arbeidsduur op jaarbasis van de deeltijdse werknemers en die van de voltijdse werknemers.

f. Werkelijke jaarlijkse arbeidsduur van de voltijdse en deeltijdse werknemers (tabellen 9 en 10)

De gegevens worden overgenomen uit de "Statistiques en bref : population et conditions sociales" van Eurostat van 1996 (nog niet gepubliceerde gegevens). Voor de jaren na 1994 raamt het secretariaat de gegevens voor elk land met behulp van een extrapolatie in de vorm van een lineaire regressie van het aantal werkelijk gepresteerde arbeidsuren voor resp. de voltijdse en deeltijdse werknemers over de periode 1987 tot 1994. Deze onderzoeksperiode werd gekozen omdat voor Nederland geen gegevens beschikbaar zijn voor de jaren 1984 en 1986.

Onder het begrip werkelijke jaarlijkse arbeidsduur op jaarbasis dat door Eurostat wordt gebruikt verstaat men de totale tijd gedurende een heel jaar waarin een werknemer werkelijk op de arbeidsplaats aanwezig is en beschikbaar is om te werken.

De belangrijkste bron die werd gebruikt was de "Enquête communautaire sur les forces de travail" (EFDT) die de twaalf lidstaten sinds 1983 in het voorjaar uitvoeren. De vragen die in de EFDT worden gesteld over de, hetzij gewoonlijke, hetzij werkelijke arbeidsduur, hebben betrekking op wekelijkse waarden. De ramingen van de werkelijke jaarlijkse arbeidsduur kunnen niet worden bekomen door de werkelijke wekelijkse arbeidsduur te vermenigvuldigen met het aantal weken, t.w. 52 gemiddeld. Tijdens een jaar zijn er heel wat factoren die al dan niet goed kunnen worden voorspeld, waardoor zo'n berekeningsmethode onmogelijk is.

Bij de berekening van deze raming van het werkelijke aantal arbeidsuren op jaarbasis wordt in de eerste plaats rekening gehouden met de door de persoon aangegeven gewoonlijke arbeidsuren, zoals omschreven in de Enquête sur les forces de travail; dit zijn de door de persoon normaal gepresteerde arbeidsuren, met inbegrip van alle uren, ook de al dan niet betaalde overuren, maar zonder de tijd die nodig is voor de verplaatsingen tussen de woonplaats en de arbeidsplaats, alsook zonder de pauzen en het middagmaal. Dit begrip sluit dus nauw aan bij de normale arbeidsduur, zoals die in het algemeen wordt omschreven in de collectieve overeenkomsten, plus de overuren, met dien verstande dat de overuren worden gemeten op een niveau dat men als representatief kan beschouwen tijdens de referentieweek van de enquête.

Vervolgens berekent men de niet-gepresteerde arbeidsuren per werknemer en per afwezigheidsfactor, uitgaande van het verschil tussen de gemiddelde gewoonlijke arbeidsuren en de werkelijk gepresteerde arbeidsuren voor alle werknemers die verklaard hebben dat zij zich in één van de afwezigheidssituaties bevinden die als de meest representatieve worden beschouwd.

Eurostat heeft met de navolgende belangrijkste afwezigheidsredenen rekening gehouden :

- economische en technologische redenen ;
- opleiding/vorming ;
- ziekte/ongeval ;
- bevalling ;
- speciaal verlof.

Van de zo bekomen waarde wordt een jaarwaarde gemaakt door er o.a. nog de werkdagen in de vakantieperiode en de wettelijke verlofdagen af te trekken, zoals ze werden vastgesteld door de reglementering of de collectieve overeenkomsten in elk land.

Heel vaak zijn de in de lidstaten verzamelde gegevens over de vakantiedagen onvoldoende, verschillend en zelfs tegenstrijdig door het ontbreken van registers over de resultaten van de collectieve onderhandelingen, die in vele lidstaten niet bestaan. Eurostat heeft zelf gegevens geïnventariseerd aan de hand van verschillende bronnen van de ministeries van Arbeid en van de sociale partners, om bruikbare cijfers te krijgen.

g. Aantal werkelijke arbeidsuren van de werknemers (tabellen 11 en 12)

Het aantal door de werknemers werkelijk gepresteerde arbeidsuren wordt berekend aan de hand van de werkgelegenheidsgegevens die aan de opmaak van de loonstatistiek ten grondslag liggen (werkgelegenheid in de privé-sector; Oeso-gegevens/totale werkgelegenheid; EC-gegevens) en uitgaande van het aandeel van de deeltijdse werkgelegenheid in de totale werkgelegenheid. Daarna wordt resp. voor de voltijdse en voor de deeltijdse werknemers rekening gehouden met het aantal werkelijk gepresteerde arbeidsuren.

h. Nominale loonkosten (tabellen 13 en 16)

De loonkosten worden berekend aan de hand van de gegevens m.b.t. de loonmassa die aan de opmaak van de loonstatistiek ten grondslag liggen (loonmassa in de privé-sector; Oeso-gegevens/loonmassa in de totale economie; EC-gegevens) en uitgaande van resp. de ontwikkeling van de werkgelegenheid in voltijdse equivalenten en de ontwikkeling van het aantal werkelijk gepresteerde arbeidsuren.

i. Gegevens betreffende de inflatie (tabellen 17 tot 20)

De gegevens omvatten de door de wet voorgeschreven gegevens betreffende de inflatie, t.w. het gezondheidsindexcijfer en de deflator van de privé-consumptieprijzen. Deze gegevens worden aangevuld met de gegevens die aan de opstelling van deze reeksen ten grondslag liggen, zoals de economische groei en de invoerprijzen.

Een vergelijking tussen de Oeso-gegevens en die van de EC wordt gemaakt voor de verschillende landen en voor alle jaren van de middellange-termijnsenario's.

Dank zij deze vergelijking kan men de schema's van de vooruitzichten van elke instelling aanduiden, maar ook het schema m.b.t. België met dat van de andere landen vergelijken. De "prijsvariabele" is immers zeer belangrijk voor de raming van de loonkostenontwikkeling, die zelf een belangrijke component van de prijsontwikkeling is.

In de gegevens over België zitten naast de vergelijking tussen de Oeso en de EC bovendien ook de gegevens van de Economische begrotingen 1997 van juli 1996 van het Instituut van Nationale Rekeningen en van het bijgewerkte scenario van de statistische bijlage van de Vooruitzichten 1996-2000 van april 1996 van het Planbureau.

De gegevens betreffende de inflatie voor de Oeso en voor de EC hebben betrekking op de deflator van de privé-consumptieprijzen. Voor de Economische begrotingen en de Vooruitzichten 1996-2000 hebben de gegevens betrekking op de deflator van de privé-consumptieprijzen en het gezondheidsindexcijfer.

De gegevens over de ontwikkeling van de invoerprijzen voor de Oeso hebben betrekking op de eenheidswaarden bij de invoer van goederen, voor de EC hebben ze betrekking op de deflator van de invoerprijzen van goederen en diensten. Voor de Economische begrotingen en de Vooruitzichten 1996-2000 hebben de gegevens betrekking op de deflator van de invoerprijzen van de goederen en diensten.

De gegevens i.v.m. de economische groei hebben betrekking op de ontwikkeling van het bruto binnenlands product tegen constante prijzen.

De gegevens in maandwaarden betreffende de ontwikkeling van de inflatie worden ten slotte verstrekt aan de hand van de gegevens over het gezondheidsindexcijfer van de Economische begrotingen voor 1996 en 1997 en van de Vooruitzichten 1996-2000 voor het jaar 1998.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	2
I. GEGEVENS VOLGENS DE WET EN HET ADVIES VAN DE CRB	5
A. Loonkosten per werknemer	5
B. Ontwikkeling van de werkgelegenheid	6
C. Ontwikkeling van de arbeidsduur	8
D. Nominale loonkosten gecorrigeerd voor de deeltijdse arbeid en voor de werkelijke arbeidsduur	10
a. Oeso-bron	10
b. EC-bron	11
E. Gegevens betreffende de inflatie	12
a. België	12
b. Duitsland, Nederland, Frankrijk	14
II. RECENTE GEGEVENS	15
A. Duitsland	15
B. Nederland	19
III. BIJLAGE	22
A. Bijlage 1 : Oeso-scenario	22
a. Groei en werkgelegenheid	23
b. Groeidynamiek	24
c. Buitenlandse handel	25
d. Winstgevendheid	26
e. Privé-consumptieprijzen	27
B. Bijlage 2 : EC-scenario	28
a. Groei en werkgelegenheid	28
b. Groeidynamiek	30

C. Bijlage 3 : methodologische opmerkingen	32
a. In aanmerking genomen periode	32
b. Bronnen	32
c. Drie benaderingen van de loonkosten	33
d. Werknemers met een deeltijdse baan	33
e. Bezoldigde werkgelegenheid in voltijdse equivalenten	34
f. Werkelijke jaarlijkse arbeidsduur van voltijdse en deeltijdse werknemers	34
g. Aantal werkelijke arbeidsuren van de werknemers	35
h. Nominale loonkosten	35
i. Gegevens betreffende de inflatie	35